

Mishnah Nedarim, chapter 4

משנה נדרים פרק ד

(1) There is no difference between one who is under a vow not to benefit from his friend and one who is under a vow forbidding him to eat of the food of his friend, only in regard to trespassing [his property] and the use of tools not used in the preparation of food. If one is under a vow not to eat of his friend's food, he may not lend him a sifter, sieve, milestone or oven, but he may lend him a shirt, ring, cloak and earrings. But anything which is not used in the preparation of food, where it usual [for such items] to be rented out would be forbidden [to lend, since he thereby saves money which could be used to purchase food].

(2) One who is under a vow not to benefit from a friend, may pay his [friend's half] *shekel* [dues, which every Jew contributes to the Temple for the purchase of public offerings, since he does not actually give anything to his friend and is merely fulfilling a mitzvah], [and he may] settle his debts [since he is merely preventing a claim from being filed against him] and [he may] return a lost article [here too, this is considered the fulfillment of a mitzvah and is not included in the prohibition of deriving benefit]. [In a case where each is prohibited from benefiting from the other, and] where it is customary to receive payment for this

רבנו עובדיה מברטנורא

א אין בין מודר. אלא דריסת הרגל. לעבור דרך ארצו, או להשאיל כלים שאין עושין בהם אוכל נפש, שמתורין במודר הימנו מאכל, ואסורין במודר הימנו הנאה: **נפה וכברה רחים ותנור.** שמתקנים בהם אוכל נפש. וכל שכן קדרה ושפוד שהאוכל עומד בתוכו. ומודר מאכל דתנן במתניתין, הוא שיאמר לו הנאת מאכלך עלי קונם: **מקום שמשכירין כיוצא בהם.** דכיון דדרך להשכיר כיוצא בזה והוא מוחל לו השכירות, באותם הדמים יכול לקנות אוכל נפש והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל: **ב שוקל לו שקלו.** מחצית השקל שחייב כל אחד מישראל בכל שנה לצורך קרבנות צבור. והמדיר יכול לשקול בשבילו, דמצוה בעלמא קעביד: **ופורע לו חובו.** אית דמוקמי לה דוקא בחוב שהתנה לזה עם המלוה שלא יפרענו אלא לכשירצה ולא יוכל המלוה ללחצו, והשתא לא אהני ליה מידי במה שפורע חובו. ואית דמוקמי לה בכלל חוב שבעולם, שאינו אלא מונע את בעל חובו שלא יתבענו, ומניעת תביעה אינה בכלל הנאה: **ומחזיר לו אברתו.** בין שהיו נכסי מחזיר

א אין בין המדר הנאה מחברו למדר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. המדר מאכל מחברו, לא ישאילנו נפה וכברה ורחים ותנור, אכל משאיל לו חלוק וטבעת וטלית וזמזמים וכל דבר שאין עושין בו אוכל נפש. מקום שמשכירין כיוצא בהן, אסור: **ב המדר הנאה מחברו, שוקל את (לו) שקלו, ופורע את חובו, ומחזיר לו את אברתו.** מקום שנוטלין

[thus if he takes payment, the finder is enjoying a benefit, and if he forgoes payment, the loser enjoys benefit] the benefit goes to *hekdesh*. [Since each while taking the vow said: May my benefit be to you as *hekdesh*.]

(3) He [who is prohibited by vow to benefit his friend] may set aside his

terumah and his tithes with his permission [i.e., if he announced that anyone wishing to may come and set aside, however he may not ask him to do so, since this would be equivalent to appointing him an agent]. [And] He [a priest who is a *mudar* — one prohibited from receiving benefit from someone] may offer the bird-offerings of *zavim* and *zavot* and the bird-offering offered after childbirth, sin-offerings and guilt-offerings [for that someone, though he eats from its flesh, since priests are considered agents acting on behalf of Heaven and not on behalf of the persons offering the sacrifices]. He may teach him Midrash [*safrā* and *sifri*] *halachot* and *aggadot* [since one may not take payment for teaching these they are not considered a monetary benefit] but not Scripture [since while teaching Scripture he also teaches the proper cantillation of the *ta'amim* for which he is allowed to take payment]. But he may teach Scripture to his sons and daughters. And he may support his wife and children though he [the *mudar*] is liable for

רבנו עובדיה מברטנורא

אסורים על בעל אבדה בין שהיו נכסי בעל אבדה אסורים על המחזיר משום דמצוה קעביד: ובמקום שנטולין עליה שבר תפול הנאה להקדש. כששניהם מודרים הנאה זה מזה, אם הוא נוטל שבר נמצא נהנה, ואם אינו נוטל שבר נמצא מהנה, לפיכך תפול הנאה להקדש. ולא אמרינן יולין הנאה לים המלח, לפי שאסר עליו הנאתו כהקדש, הלכך כל הנאה הבאה לידו ממנו הקדש היא: ג ותרומתו ומעשרותיו לדעתו. כגון שאמר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום. אבל לא יאמר לו לתרום, שהרי עושהו שליח והנאה היא לו שעושה שליחותו: ומקריב לו קיני זבין וזבות. בהן שהדיר את ישראל הנאה ממנו, יכול להקריב קרבנותיו שמביא על זב וזבה ויולדת: ומלמדו מדרש. ספרא וספרי, שהוא מדרש הפסוקים: הלכות. הלכה למשה מסיני: אגרות. דברי חכמים שהסמיכות על הפסוקים. וטעמא דשרי ללמדו כל הני, שאין אדם רשאי ליקח שבר כדי ללמד את חבירו את כל אלה, ואין כאן הנאה, דמצוה קעביד: אבל לא ילמדנו מקרא. שמוותר ליטול שבר על למוד המקרא, שאינו אלא שבר פיסוק טעמים נגן המקראות כהלכתן, ולא דאורייתא הוא ושרי ליטול שבר עליו, ואם אינו נוטל נמצא מהנהו, ואם נוטל נמצא נהנה. ודוקא במקום שנהגו ליטול שבר על המקרא, אבל במקום שאין נוטלין שבר על המקרא אף המקרא שרי ללמדו: אבל מלמד הוא את בניו.

עליה שָׂכַר, תפול הנאה להקדש: ג ותרומתו ומעשרותיו לדעתו. ומקריב עליו קני זבין, קני זבות, קני יולדות, חטאות ואשמות, ומלמדו מדרש, הלכות ואגדות, אבל לא ילמדנו מקרא. אבל מלמד הוא את בניו (ואת בנותיו) מקרא, וזן את אשתו ואת בניו אף על פי שהוא חייב

their support. But he may not feed his animals whether they are of kosher or non-kosher species. Rabbi Eliezer says: He may feed his non-kosher animal [with extra food beyond that which its owner feeds it, in order to fatten the animal] but not his kosher animal. They said to him: What is the difference between a kosher and non-kosher animal? He replied to them: The life of a kosher animal belongs to heaven while the body

belongs to him [and thus after being slaughtered he benefits from the fattened animal by eating its fattened meat], but a non-kosher animal, body and life belongs to heaven [since he may not eat it after it dies, and in addition while they are alive they are used for work, thus the owner prefers that it not be fattened so as not to hinder its work]. They said to him: The life of a non-kosher animal too, belongs to heaven and the body is his, for if he wishes he may sell it for a better price to a heathen [who may eat it] or feed it to dogs [and thus here too, he benefits from the fattened meat].

(4) If one who is prohibited by a vow not to benefit from a friend went to visit him [while he was sick, in a locality where it was customary to pay a person to sit with the sick], he stands, but may not sit. And [if] he [was a doctor] may [treat him to] cure him of his illness [this being a mitzvah] but may not treat his possessions [though he may advise him which medications to give his animal]. He may bathe with him in a large pool but not in a small pool [since by causing

רבנו עובדיה מברטנורא

ואע"ג דמצוה על האב ללמד את בנו וזה מוציאו מידי חובתו, לא מקריא הנאה, דמצות לאו ליהנות נתנו וגם אפשר שהיה מוצא אחר שהיה מלמדו חנם: **ולא יזון את בהמתו.** דניחא ליה בפיטומה וקא מהני ליה: **טמאה נפשה וגופה לשמים.** דלמלאכה קיימא ואינו חושש על פיטומה: **שאם ירצה מוכרה לעכו"ם.** לאכילה ונטול דמים יתירים בשביל פיטומה: **ד עומד אבל לא יושב.** מנתנין איירי בשכסי המבקר אסורי על החולה ובמקום שנטולין שכר על הישיבה עם החולה, שאם יושב עמו ואינו נוטל שכרו הנהוג הרי מהנהגו. אבל עמידה, זמן מועט הוא ואין רגילין ליטול עליה שכר: **רפואת הנפש.** רפואת גופה: **רפואת ממון.** רפואת בהמתו. לפי שחייב אדם לרפואת את חברו כשחלה, שנאמר (דברים כ"ב) והשבותו לו, לרבות אבדת גופה, ומצוה קעביד, לפיכך אע"פ שהדירו

במזונותיהם. ולא יזון את בהמתו בין טמאה בין טהורה. רבי אליעזר אומר, זון את הטמאה, ואינו זון את הטהורה. אפרו לו, מה בין טמאה לטהורה. אמר להן, שהטהורה נפשה לשמים וגופה שלו, וטמאה נפשה וגופה לשמים. אפרו לו, אף הטמאה נפשה לשמים וגופה שלו, שאם ירצה, הרי הוא מוכרה לגוים או מאכילה לפלגים: **ד המדר הנאה מחברו ונכנס לבקרו, עומד, אבל לא יושב.** ומרפאהו רפואת נפש, אבל לא רפואת ממון. ורוחץ עמו באמבטי גדולה, אבל לא

the water to rise to a greater height, the *mudar* benefits]. He may sleep in a bed with him [if it doesn't belong to him]. Rabbi Yehudah said: Only in the summer, but not in the winter because he benefits him [by creating additional warmth]. He may recline on a couch with him and may sit with him at a table, but may not eat with him out of the same dish [lest he benefits the other by leaving him a better portion]

but he may eat from a bowl which [he knows] will be returned for seconds. He may not eat with him from the large worker's bowl [which was set before workers, lest he eats less, in order to leave the other more food, thus benefiting him]. Nor may he work with him in the same furrow [since when he digs he automatically loosens the earth around him, thus if the *mudar* is close by he confers a benefit by making his digging easier]: These are the words of Rabbi Meir. But the Sages say: He may work [on the same furrow] at a distance [according to Rabbi Meir the Rabbis prohibited working with him even at a distance, lest he come to work with him in the same furrow].

(5) One who is under a vow not to benefit from a friend [which was imposed] before the seventh year may not enter his field, nor may he take from [the] overhanging fruit [even during *shemittah* since one may prohibit something that is in his possession presently even if in the future it leaves his possession (Tosfot

רבנו עובדיה מברטנורא

הנאה ממנו מרפאו בידיו בשחלה בגופו. ואם חלתה בהמתו אינו יכול לרפאה בידיים מפני שמהנהו, אבל אומר לו סם פלוני יפה לה, סם פלוני רע לה: **אבל לא בקטנה.** מפני שמהנהו כשמגביה עליו את המים: **אבל לא בימות הגשמים.** מפני שמחממו. והלכה כר' יהודה: **אבל לא מן התמחוי.** לא יאכל עמו בכלי אחד, שמה יניח מלאכול מנה יפה שבו כדי שיאכל זה שמודר הנאה ממנו, או שמה יקרב לפניו חתיכה שיאכל ונמצא מהנהו: **אבל אוכל הוא מן התמחוי החוזר.** לבעל הבית. ראובן אוכל בקערה שיועד שכשיחזירנה לבעל הבית יחזור בעל הבית וישלחנה לשמעון שמודר הנאה, ממנו ולא חיישינן שמה ישייר בקערה כדי שיאכל ממנה שמעון ונמצא מהנהו: **האבוס שלפני הפועלים.** כלי גדול שממלאים אותו ואוכלים בו כל הפועלים ביחד: **לא יעשה עמו באומן.** לא יקצור עמו באותה שורה שהוא קוצר. שגורם לו שממהר לעשות מלאכתו כשמוצא המקום פנוי ונמצא מהנהו. ואין הלכה כר"מ: **ה מן הנוטות.** פירות תלויין הנוטין חוץ מן הפרדס: **ובשביעית**

בְּקִטְנָה. וַיִּשָּׂן עִמּוֹ בַּמָּטָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּיָמוֹת הַחֶמֶה, אֲבָל לֹא בְּיָמוֹת הַגִּשְׁמִים, מִפְּנֵי שְׂהוּא מִהֲנֵהוּ. וּמִסָּב עִמּוֹ עַל הַמָּטָה, וְאוֹכֵל עִמּוֹ עַל הַשְּׁלֶחָן, אֲבָל לֹא מִן הַתְּמַחְוֵי, אֲבָל אוֹכֵל הוּא עִמּוֹ מִן הַתְּמַחְוֵי הַחֹזֵר. לֹא יֹאכֵל עִמּוֹ מִן הָאֲבוּס שֶׁלִּפְנֵי הַפּוֹעֲלִים, וְלֹא יַעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּאוֹמָן, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמַיִם אוֹמְרִים, עוֹשֶׂה הוּא פְּרוֹחֵק מִמֶּנּוּ: הֵ הַמְּדָר הַנָּאָה מִחֻבְרוֹ לִפְנֵי שְׁבִיעִית, לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנוֹטוֹת. וּבְשִׁבְעִית

Yom Tov)]. But if it was imposed on the seventh year he may not enter his field [to eat of its fruit, lest he remain there for other reasons and thus come to benefit from the land itself which does not become *hefker* during *shemittah*] but he may eat [fruit] of the overhanging branches [which is *hefker*]. If a vow was imposed regarding food; if imposed before the seventh year, he may enter his field but may not eat of it's fruit. But if [it was imposed] on the seventh year, he may

enter his field and eat of it's fruit.

(6) One who is under a vow not to benefit from a friend, may neither lend to, nor borrow from him [he may not lend as a precaution lest he will come to borrow from him], nor may he advance him, or receive from him a loan. He may neither sell to him [even at less than the fair price, lest the other reciprocate and sell him something below value] nor buy from him. If he said to him: Lend me your cow to which he responded: It is not available, whereupon he exclaims: *Konam* if I ever plow my field with it, if he usually plows by himself then [he meant that] only he is forbidden from plowing with it, while others however, are permitted. But if he does not usually plow by himself, then he [meant that he] and all other people are prohibited from plowing his field with that cow.

(7) One who is under a vow not to confer benefit to a friend and he [his friend] has nothing to eat; he [the *madir* — the one who made the vow not to confer benefit] may go to the store and say: So-and-so is forbidden by vow to benefit

רבנו עובדיה מברטנורא

לא ירד לתוך שדהו. אע"ג דפירות שביעית רחמנא אפקרינהו, גוף הקרקע לא אפקר רחמנא, וחישינן שמא בשעה שאינו אוכל מן הפירות ישהה בשדה ויתעכב שם ויהנה מגוף הקרקע שאינו הפקר; ו המודר הנאה מחבירו לא ישאילנו. גזירה שמא ישאל ממנו, והוא אסר הנאת אותו פלוני עליו וכן לא ילונו, גזירה שמא ילוה ממנו: ולא ימכור לו. בפחות משויו גזירה שמא יקח ממנו נמי בפחות משויו ונמצא נהנה: אם היה דרכו לחרוש הוא אסור. דלא איכוין אלא שלא יחרוש הוא עצמו כמו שהיה רגיל, אבל אחרים יחרשו: ואם אין דרכו לחרוש. דעתו היה שלא יחרשו בה לא הוא ולא אחרים: ו ואין לו מה יאכל. אורחא דמלתא נקט, וה"ה אפילו יש לו מה יאכל:

from me and I don't know what to do!
 The shopkeeper may then supply him
 and take payment from the *madir* [if
 offered. He may not demand payment,
 since the *madir* never promised to pay,
 had he done so, it would be prohibited
 since the storekeeper would then be
 considered the *madir's* agent]. If he
 [the subject of the vow] had his house
 to build or to erect a fence or to reap
 his field [and had no funds to pay the
 workers], he may go to the workers
 and say: So and So is forbidden by vow to
 benefit from me and I don't know
 what to do! The workers then do his work
 and take their wages from the *madir*
 [as above].

(8) If they are walking together on the road and the *mudar* has nothing to eat; the *madir* may make a gift to a third person and he [the *mudar*] may take it from him]. If there is no third person with them, he places it on a stone, or wall, saying: This is *hefker* for all who want it, and the other takes it and eats. But Rabbi Yose [views this as giving a present and] forbids this.

רבנו עובדיה מברטנורא

ובא זה ונוטל מזה. אם ירצה ליתן לו, ואינו עובר על נדרו אינו יכול לכופו לשלם לו, דהא לא אמר לו תן לו ואני אפרע. ואם אמר לו כן, אסור, דהא שליח שוייה: ח ור"י אוסר. דבין שאין שם אחר שיכול לזכות אלא הוא, הוי כמתנה ואין הלכה כר' יוסי. ודוקא באין לו מה יאכל הוא דשרו רבנן, אבל באינש אחרינא לא:

פלוני מדר ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה, והוא נותן לו ובא ונוטל מזה. הנה ביתו לבנות, גדרו לגדור, שדהו לקצור, הולך אצל הפועלים ואומר, איש פלוני מדר ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה. הם עושין עמו, ובאין ונוטלין שכר מזה: ח היו מהלכין בדרך, ואין לו מה יאכל, נותן לאחר לשום מתנה והלה מתר בה. אם אין עמיהם אחר, מניח על הסלע או על הגדר ואומר, הרי הן מפקרים לכל מי שיחפוץ, והלה נוטל ואוכל. ורבי יוסי אוסר: